

***Dactylorhiza maculata* (L.) Soó**
[1962, Nom. Nov. Gen. Dactyl. : 7] $2n = 40, 60, 80$

Làmina: JAN KOPS

Dactylorhiza maculata. Foto: MARIE PORTAS

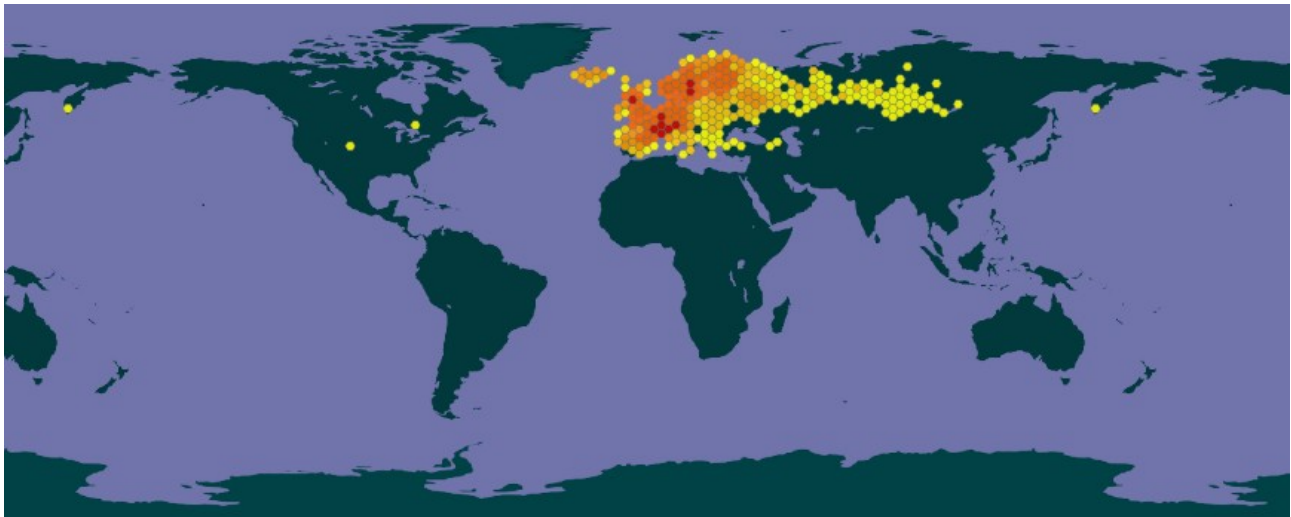
D. maculata. Foto: PAUL FABRE

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Orquídia de 20-70 cm d'alçària, esvelta, amb la tija plena, prima, verda o violàcia cap el cim i angulosa. Tubercles 2 (cadascun dividit en 2-4 parts). Fulles 3-6 lanceolades (8-15 × 1-4 cm), excepte la primera que és obtusa, en general amb taques fosques. A la zona inferior de la planta és on són la majoria. Revers de les fulles sovint argentat. Inflorescència cònica-cilíndrica, de 5-12 cm, densa; amb bràctees lanceolades i amb taques lila a la meitat distal i als marges, més llargues que l'ovari (llevat de les superiors). Flors de color de rosa més o menys fosc, o blanques o més tirant a lila, amb olor a vainilla. Label de 6-10 × 8-11 mm, lleugerament trilobat, amb el lòbul central curt i molt més estret que els laterals; amb taques irregulars de color més intens. Lòbuls laterals del label de marge irregularment dentat. Esperó sacciforme, atenuat gradualment a la base, més curt i paral·lel a l'ovari. Sèpals laterals lanceolats, de 10 × 2 mm, patents. El sèpal central forma amb els laterals una mena de casc allargat. Pètals de 8 × 3 mm, ovals, dirigits enlaire i formant una mena de casc. Ovari retorçat, verd. Llavors menudes, abundants (fins a 186.000 per planta).

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Es troba als prats una mica humits, entre 800 i 2300 m snm, en sòls argilosos, rics en humus però pobres en nutrients, i, per descomptat, gens salins. És espècie europea que s'estén fins el centre d'Àsia.

Dactylorhiza maculata al món, segons GBIF

VIRTUTS I USOS MEDICINALS

• afrodisíaca	• flegmes
• antiinflamatòria	• gasos intestinals
• antioxidant	• gastritis
• atac de feridura (LLA + sàlvia)	• gastroenteritis
• <i>Candida albicans</i>	• gota (LLA+ sàlvia)
• cistitis	• immunoestimulant
• convalescències	• <i>Leuconostoc mesenteroides</i>
• cor debilitat (destil·lat FLO)	• neuràlgies per fred
• diarrea	• <i>Proteus vulgaris</i>
• digestiva	• restrenyiment
• emol·lient	• <i>Staphylococcus aureus</i>
• <i>Escherichia coli</i>	• tumors als testicles
• ferides	

PREPARATS

El salep és la farina obtinguda de moldre els tubercles un cop assecats. I és la única forma de prendre la planta segons la tradició. Dosis recomanada: 4 g/dia. S'afegeix al pa o es menja directament en forma de farinetes o barrejat amb vi. També es fa una de sopa típica de Grècia, amb salep cuit amb aigua i mel. Hi ha la possibilitat de preparar el destil·lat aquós de les flors (15 g per presa), contra la debilitat del cor. O bé la infusió de les llavors amb sàlvia contra ictus o la gota corall.

PRINCIPIS ACTIUS

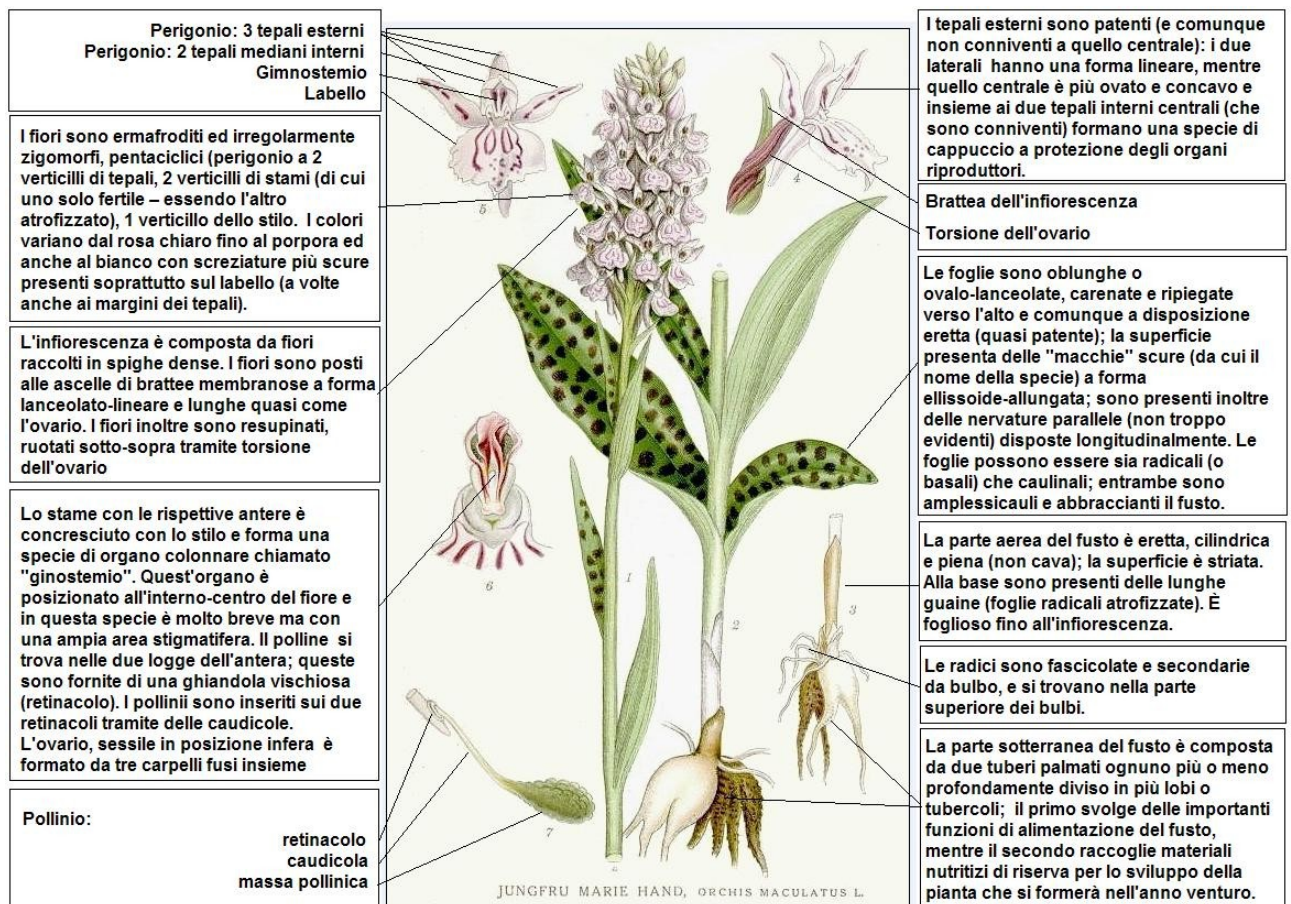
• 1,2-hexanediol-2-benzoat	• 3,3',4',7-tetrahidroxi-flavonona
• 3-carè	• 3,7-dimetil-1,3,6-octatriè
• 3-hidroxi-flavona	• 3,7-dimetil-2,6-octadiè-1-ol
• 3-O-alfa-L-rhamno-furanòsid	• 5-hidroxi-flavona
• 3,3',4',5,5',7-hexahidro-flavonona
125 ppm	• 7-O-beta-D-glucopiranosid
• 3,3',4',5,5',7-hexahidro-flavonona-3-
O-glucòsid 130 ppm	• 7,8-dihidroxi-flavona
• 3,3',4',5,6,7-hexahidro-flavonona	• àcid ascòrbic 40 ppm
	• àcid benzoic 30 ppm
	• àcid cítric 3500 ppm

- àcid ferúlic 240 ppm
- àcid fumàric 7 ppm
- àcid gàl·lic 360 ppm
- àcid màlic 800 ppm
- àcid oxàlic 350 ppm
- àcid succínic 320 ppm
- alcohol de lilà
- aldehid de lilà
- apigenina
- benzil-acetat
- Calci 1900 ppm
- Cesi-137 1.9 ppm
- Coure 0.7 ppm
- disulfuretina
- Estronci-90 2 ppm
- fibra
- Fòsfor 2300 ppm
- hiperòsid
- kaempferol
- luteolina
- Magnesi 200 ppm
- metil-gal·lat
- midó
- mucílag
- oli essencial
- pentagal·loïl-glucosa
- Potassi 1100 ppm
- proteïna 8%
- quercetina 110 ppm
- rutina 85 ppm
- sacarosa
- santolina-triè
- Sodi 9500 ppm
- Sofre 5000 ppm
- sulfureïna
- sulfuretina
- vitamina B1 1.5 ppm
- vitamina B2 0.8 ppm
- Zinc 0.9 ppm

MÉS INFORMACIÓ

«Chemical composition and content of biologically active substances found in *Cotinus coggyra*, *Dactylorhiza maculata*, *Platanthera chlorantha* growing in various territories». STANISLAV SUKHIKH, LYUDMILA ASYAKINA, MAXIM KOROBENKOV, LIUBOV SKRYPNIK, ARTEM PUNGIN, SVETLANA IVANOVA, TIMOTHY LARICHEV, VIKTORIA LARINA, OLESIA KROL, ELENA ULRIKH, EVGENY CHUPAKHIN, OLGA BABICH. *Plants (Basel)* 10(12):2806 (2021).

«PEDACIO DIOSCÓRIDES ANAZARBEO, acerca de la materia medicinal, y de los venenos mortíferos, traducido de lengua griega, en la vulgar castellana, & ilustrado con claras y substantiales annotationes, y con las figuras de innúmeras plantas exquisitas y raras, por el Doctor ANDRÉS DE LAGUNA, médico de Iulio III. Pont. Maxi., Juan Latio, Amberes, 1555».

Làmina: CARL AXEL MAGNUS LINDMAN. Comentarís: it.Wikipedia

